

ROLUL ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ÎN CADRUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

ASIST. UNIV. DRD. RADU VASILICĂ

*Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe Economice,
Juridice și Administrative, Pitești, str. Republicii, nr.71, decanat*

Telefoane: 0721.55.65.33, 0248.223.464

E-mail: raduvasilica@yahoo.com

In this article we analyzed the main issues that confront the small and medium sized enterprises in Romania. We started by enouncing the meaning of the SME concept and their characteristics and then we wrote about the positive roles they have in the market economy. In the end of this paper we talked about the evolution of the SME sector in our country and the perspectives they have in the prospect of integration in the European Union.

Peter Drucker²²⁴ spunea că „micile afaceri reprezintă catalizatorul principal al creșterii economice”. Aceste mici afaceri contribuie intens la realizarea obiectivelor fundamentale ale oricărei economii naționale, devenind „forțele motrice” ale progresului economico-social.

Conceptul și caracteristicile întreprinderilor mici și mijlocii

Datorită faptului că, împreună cu celelalte țări din zonă, România s-a înscris pe linia tranziției către economia de piață, ca și pe calea integrării în Uniunea Europeană, au fost elaborate norme legislative menite să adapteze legislația românească la cerințele europene. În ceea ce privește sectorul IMM-urilor, principala lege care reglementează în prezent măsurile destinate creării cadrului favorabil înființării și dezvoltării acestor întreprinderi este Legea nr.346 din 14 iulie 2004. Potrivit acesteia, întreprinderea este orice formă de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial și autorizată, potrivit legislației în vigoare să facă acte și fapte de comerț în scopul obținerii de profit, în condiții de concurență. Întreprinderi pot fi: societățile comerciale, societățile cooperatiste, persoanele fizice care independente și asociațiile familiale, toate autorizate potrivit legislației în vigoare.

În conformitate cu Legea 346/2004, sunt considerate a fi *întreprinderi mici și mijlocii* cele care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: au un număr mediu de salariați mai mic de 250, realizează o cifră de afaceri anuală de până la opt milioane de euro (echivalent în lei) sau au un rezultat al bilanțului contabil ce nu depășește echivalentul în lei a cinci milioane de euro și, totodată, respectă criteriul de independență, adică nu sunt deținute într-o proporție mai mare de 25% din capitalul lor social de către alte firme care nu sunt IMM-uri.

---

²²⁴ Drucker P., „Realitățile lumii de mâine”, Editura Teora, București, 1999

În realitatea economică se regăsesc două tipuri de IMM-uri: mica întreprindere tradițională (care, de regulă, nu are o strategie pe termen lung, dispune de o piață restrânsă de desfacere, iar procedeele de realizare a bunurilor sunt transmise din generație în generație) și IMM-urile moderne (care utilizează tehnologii de vârf, sunt în căutare continuă de noi piețe și, prin competență, urmăresc maximizarea eficienței activității lor).

IMM-urile, în special cele tradiționale, au puncte forte și puncte slabe care se manifestă în strânsă legătură cu implicarea conducătorilor și cu dimensiunea lor umană. Ele se înființează, de regulă, datorită curajului și talentului fondatorilor lor. Conducătorii acestor întreprinderi sunt veritabili „antreprenori”, care își riscă averea și destinul. Acest risc este susținut de următoarele date statistice: în țările cu economii de piață dezvoltate, 20% dintre noile întreprinderi mici și mijlocii nu trec de primul an de viață, alte 20 de procente nu reușesc să împlinească doi ani, iar 50% nu ajung la cea de-a cincia aniversare. Așadar, statistic, doar 10% dintre IMM-uri au șanse să supraviețuiască mai mult de cinci ani pe piață.

În ansamblul lor, întreprinderile mici și mijlocii se constituie într-o realitate foarte diversă, eterogenă, caracterizată de flexibilitate, dinamism și adaptabilitate. Starea de sănătate a unei economii depinde de numărul și de dinamica IMM-urilor, ca și de gradul lor de succes pe piață. Caracteristicile specifice, ca și dinamismul pieței, particularizează un anumit mod de abordare a managementului acestor firme. Ele își desfășoară activitatea pe anumite coordonate, determinate de caracteristicile distinctive ale acestora. Acestea sunt: *dimensiunea redusă*, care le limitează potențialul de creștere și cotele de piață, *ritmul alert de înființare, dar și de faliment al IMM-urilor*, cauzat de „selecția naturală” a firmelor, *stricta specializare*, dictată de dimensiunea lor redusă, *ponderea mică de piață*, care prezintă însă ca avantaje o mai bună cunoaștere a cererii și o flexibilitate mai ridicată sau *eventuale dificultăți la intrarea sau ieșirea de pe o piață*, pe care însă IMM-urile le pot folosi și în interesul conservării poziției proprii.

În aceste condiții, managementul întreprinderilor mici și mijlocii este influențat de anumiți factori, precum: faptul că piața IMM-urilor este locală sau zonală, că oferta este puternic concurențială și atomizată datorită numărului mare de firme și a dimensiunii lor reduse și că majoritatea IMM-urilor sunt micro-întreprinderi sau întreprinderi mici, care oferă bunuri variate, însă similare. Totodată, din cauza numărului mare, se realizează cu greu o ierarhizare a concurenților (în principali și secundari, direcți sau indirecti), iar aceștia au un rol foarte important pentru că deciziile acestor firme, mai ales cele privitoare la preț, sunt puternic influențate de atitudinea celorlalți concurenți. Însemnătate pentru procesul managerial al întreprinderii are și etapa sau faza ciclului de viață în care se află firma condusă, pentru că dinamica lor este foarte rapidă atât la înființarea cât și la dispariția IMM-urilor. Dacă procesul de conducere este desfășurat în mod eficient, atunci acesta favorizează creșterea și dezvoltarea dimensiunilor firmei sau trecerea într-un stadiu superior de dezvoltare.

Activitatea acestor întreprinderi mici sau mijlocii se desfășoară sub influența unor factori generali sau specifici de mediu. Într-o economie în tranziție, așa cum este cea a noastră, aflată însă în plin proces de consolidare și întărire a sectorului IMM-urilor, factorii de mediu (în general puternic instabil) acționează prin intermediul a numeroase și diverse constrângeri. Poate că cele mai importante sunt cele de ordin legislativ, care se concretizează în reglementări (fiscale, în primul rând) disipate, schimbătoare și, uneori,

contradictorii. Nu s-a reușit încă impunerea unei viziuni unitare și stabile asupra sistemului fiscal și nici o clasificare judicioasă a impozitelor directe pe categorii de venituri, în timp ce modalitatea de calcul a impozitului pe profit este, din unele puncte de vedere, nestimulativă. În plan financiar, constrângerile rezidă în insuficiența cronică a resurselor, dar și în dificultățile pe care întreprinderile le întâmpină în relațiile cu băncile sau cu societățile de asigurări, datorită gamei limitată de servicii specifice și a personalului bancar insuficient instruit. Constrângerile sunt completate, din păcate, de o stare deplorabilă a elementelor de infrastructură fizică și de o furnizare deficitară a unor servicii de bază precum transport, utilități, planificarea urbanistică și altele.

Rolurile pozitive ale IMM-urilor în economie

Concluzionând, în România, ca în oricare economie de piață, IMM-urile au efecte benefice pentru sistemul economic, prin rolurile pe care le îndeplinesc. Dintre ele menționăm:

1. Întreprinderile mici și mijlocii sunt importante creatoare de locuri de muncă, prin aceasta ele contribuind la stabilitatea socială a zonei respective²²⁵.
2. Sectorul IMM-urilor este principala sursă de formare a clasei de mijloc, ce are un rol decisiv în asigurarea stabilității socio-politice a țării. Acest lucru este posibil datorită faptului ca distribuția puterii economice prin sistemul firmelor mici și mijlocii conduce la o repartizare favorabilă a puterii în societate.
3. Un alt rol important este acela că sporesc caracterul concurențial al unor piețe, ele înseși fiind surse de concurență, determinând astfel o mai bună satisfacere a nevoilor consumatorilor.
4. IMM-urile contribuie la formarea ofertei de bunuri și servicii și, în acest fel, la formarea PIB, la creșterea exporturilor și a investițiilor naționale.
5. Se asigură combinări ale unor factori de producție care, în alte condiții, probabil nu ar fi folosiți: resurse locale, produse secundare ale firmelor mari și altele. Cu întreprinderile mari, IMM-urile au relații de cooperare care se prezintă fie sub forma acordurilor de parteneriat (financiar, tehnologic ș.a.), fie sub forma unei subfurnituri (de capacitate, de specialitate ș.a.).
6. Faptul că IMM-urile sunt administrate direct de către proprietari face ca sistemul de luare a deciziilor să fie foarte simplu și să depindă de talentul și de capacitățile manageriale ale acestora. De aceea, firmele mici și mijlocii prezintă o mare flexibilitate și rezistență în perioadele de recesiune, dată de capacitatea de adaptare la modificările pieței.
7. Ele asigură potențialul de dezvoltare al viitoarelor mari întreprinderi, grație proceselor de creștere și dezvoltare la care vor lua parte.
8. Accentul pe procesele de inovație, atât în privința tehnologiilor, cât și a managementului, reprezintă o altă trăsătură importantă a IMM-urilor.
9. Întreprinderile mici și mijlocii se pot integra relativ ușor într-o rețea economică regională, ceea ce contribuie la dezvoltarea regiunii respective și la reducerea șomajului.
10. Dimensionarea lor redusă contribuie la diminuarea practicilor birocratice și la evitarea depersonalizării relațiilor umane, datorită scurtării circuitului documentelor și al informațiilor în firmă. De aceea, IMM-urile asigură o calitate superioară a ocupării, din punct de vedere al performanțelor și satisfacției în muncă. Relațiile în aceste firme sunt mai puțin formalizate și există o mai strânsă legătură între eforturile individuale și obiectivele întreprinderii.

---

²²⁵ Zahiu L., Năstase M., „Economia întreprinderii”, Editura ASE, București, 2004

Evoluția sectorului IMM-urilor în România

Privind retrospectiv, tranziția la economia de piață a însemnat pentru România, ca de altfel pentru majoritatea țărilor foste comuniste, manifestarea a două procese: cel de privatizare, adică transferul dreptului de proprietate al statului asupra întreprinderilor existente către diferite persoane de drept privat, precum și procesul de apariție a unor noi firme particulare. Aceste două fenomene s-au manifestat mai mult sau mai puțin simultan, însă cu ritmuri diferite²²⁶.

Legat de aceste două manifestări economice de după 1989, D. Voiculescu²²⁷ afirma că privatizarea corespunde, de fapt, unei operațiuni de împărțire, de repartitie a avuției naționale, realizată mai mult sau mai puțin inspirat, în timp ce încurajarea înființării de noi întreprinderi reprezintă funcția de construcție, pe care autoritățile ar fi trebuit să și-o asume mai hotărât, pentru că aceasta conduce la sporirea avuției naționale. Interesante au fost efectele acestor două procese pe piața muncii din țara noastră. Astfel, dacă privatizarea a condus în final la o scădere a numărului de locuri de muncă din firmele supuse acestui transfer de proprietate (în urma unor procese necesare de restructurare și de eficientizare, sau din cauza unor privatizări mai puțin reușite ce au condus la faliment), noul sector particular a fost principalul furnizor de locuri de muncă pentru economia autohtonă, aflată în criză la acel moment. Micile afaceri particulare, sectorul IMM-urilor, au fost, așadar, principalele elemente de absorbție a forței de muncă disponibilizate, contribuind decisiv la formarea unui nou sector antreprenorial românesc și a unei mase de salariați cu o optică sănătoasă, corectă, asupra fenomenelor economice.

Statistic, constatăm că la nivelul anului 2003, în România erau active 356.710 întreprinderi mici și mijlocii, care aveau 2.134.956 salariați, ceea ce corespundea unui număr dublu de angajați pe întreprindere față de celelalte țări din zonă.

Tabel nr.1 – Rolul IMM-urilor în România

	IMM-uri			Total IMM	Întreprinderi mari	TOTAL
	Micro-întreprinderi	Întreprinderi mici	Întreprinderi mijlocii			
Număr de întreprinderi	313.485	34.883	8.342	356.710	1.677	358.387
Număr de angajați	586.880	689.056	859.020	2.134.956	1.841.142	3.976.098
Număr mediu de angajați/întreprindere	2	20	103	6	1.098	11

Sursa: Institutul Național de Statistică și ANIMMC

Așadar, în România anului 2003, după criteriul ponderii angajaților, clasa dominantă o reprezentau încă întreprinderile mari, în timp ce la nivelul celorlalte țări foste comuniste dominante erau IMM-urile. Acest lucru evidențiază unele discrepanțe ce trebuie rezolvate în procesul restructurării economice.

Ca poziție în economia românească, IMM-urile dețin detașat primul loc în ceea ce privește ponderea numărului lor: 99,44% din totalul întreprinderilor înmatriculate în România la sfârșitul anului 2003. De altfel, numărul IMM-urilor a rămas aproximativ constant pe perioada 1999-2003. Un alt indicator important ce caracterizează sectorul IMM-urilor este

²²⁶ www.mimmc.ro

²²⁷ Voiculescu D, „Comerțul exterior al României la sfârșitul secolului XX”, Editura Jurnalul, București, 1999
673

numărul de angajați din sector, mai ales că prin crearea de locuri de muncă se absoarbe și o parte din forța de muncă disponibilizată din întreprinderile mari. Astfel, potrivit datelor INS, pe perioada 1999-2003 numărul angajaților a crescut cu 19% în sectorul firmelor mici și mijlocii, adică au fost create circa 340.000 de noi locuri de muncă, ponderea sectorului în totalul forței de muncă ocupate crescând de la 43,4% în 1999 la 53,7% în 2003, astfel că, mai mult de jumătate din totalul salariaților erau angajați în IMM-uri. Pe sectoare de activitate, se constată o implicare tot mai mare a întreprinderilor mici și mijlocii în activitățile productive și de construcții, semn că aceste sectoare au atins un nivel bun de dezvoltare, mai ales că IMM-urile din industrie sunt mai mari și mai perene în timp decât cele din domeniul serviciilor, în timp ce creșterea în domeniul construcțiilor a fost semnificativă în sectorul tradițional (infrastructuri, dar și lucrări industriale).

Instituțiile înființate cu atribuții în sectorul IMM-urilor au fost numeroase. Dintre ele amintim Centrul Român pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, o fundație care are ca scop promovarea, stimularea și coordonarea politicilor de dezvoltare a sectorului IMM-urilor, iar în plan guvernamental, o instituție cu atribuții foarte importante pentru IMM, Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici, Mijlocii și Cooperatie (ANIMMC). Pe lângă măsurile de gestionare complexă a domeniului în cauză, Agenția a elaborat „Strategia de sprijinire și dezvoltare a sectorului IMM-urilor pentru 2004-2008”. Principalele măsuri strategice prevăzute pentru sprijinirea dezvoltării acestor firme în perioada următoare sunt simplificarea sistemului de impozitare (însă, din nefericire, va fi anulat impozitul de 3% din cifra de afaceri pentru microîntreprinderi, care, după ce a fost dublat în 2005, va fi înlocuit cu impozitul de 16% din profit), subvenționarea dobânzilor la creditele bancare, ca și facilitarea accesului la utilitățile publice. Strategia prevede îmbunătățirea legislației privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului și introducerea unor instrumente alternative de redresare a întreprinderilor care traversează crize financiare, reducerea costurilor de tranzacționare, simplificarea procedurilor de obținere a unor autorizații și licențe speciale, ca și îmbunătățirea metodelor de control asupra firmelor. Ca obiective concrete, această strategie își propune: creșterea cu 16% a numărului de angajați ai IMM-urilor, majorarea cu cel puțin 8% a nivelului productivității muncii, dar și creșterea cu 14% a ponderii serviciilor în structura întreprinderilor mici și mijlocii.

Experiența Uniunii Europene arată clar că sectorul IMM poate să aibă o contribuție substanțială la realizarea PIB, la crearea de noi locuri de muncă și la stimularea exporturilor. IMM au abilitatea de a răspunde în mod flexibil pe piețe competitive și să se adapteze rapid la schimbările structurale și ciclice ale economiei, astfel încât un sector IMM bine dezvoltat va putea susține stabilitatea și creșterea macroeconomică. Însă, în urma studiului efectuat de ANIMMC împreună cu experți europeni, s-a concluzionat că nivelul actual al IMM-urilor din țara noastră este nesatisfăcător, ceea ce ar putea conduce la un număr ridicat de falimente la momentul integrării. Cu toate acestea, potrivit unui sondaj, circa 87% dintre companiile românești sunt optimiste în ceea ce privește perspectivele de afaceri pentru perioada următoare.

Bibliografie:

1. Anghel L.D., „Marketingul întreprinderilor mici și mijlocii”, Editura ASE, București, 2004
2. Bărbulescu C., Gavrilă T., Badea F., „Economia și gestiunea întreprinderii”, Editura Economică, București, 1999
3. Roșca C., Pandelică I., Vasilică R., „Economia și gestiunea întreprinderii”, Editura Certi, Craiova, 2004
4. Voiculescu D., „Comerțul exterior al României la sfârșitul secolului XX”, Editura Jurnalul, București, 1999
5. Zahiu L., Năstase M., „Economia întreprinderii”, Editura ASE, București, 2002
6. ANIMMC, „Strategia de sprijinire și dezvoltare a sectorului IMM-urilor pentru 2004-2008”, București, 2004
7. Institutul Național de Statistică, „Anuarul Statistic al României”, București, 2004
8. Legea nr.346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM
9. www.mimmc.ro